

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa D. K.

przeciwko I. K.

o uznanie umowy za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 lipca 2012 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie o kosztach

zawarte w pkt. II i III wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 28 września 2011 r.,

- I. odrzuca zażalenie na rozstrzygnięcie o nakazaniu ściągnięcia od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa opłaty od apelacji (punkt III wyroku),**
- II. oddala zażalenie na rozstrzygnięcie o zasądzeniu od pozwanej na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego (punkt II wyroku).**

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem, zawartym w wyroku z dnia 28 września 2011 r. Sąd Apelacyjny (1) zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 6.642 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, (2) nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w P. kwotę 20.500 zł tytułem opłaty od apelacji.

W zażaleniu pozwana zarzucała naruszenie przepisu art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie, nie uwzględnienie wypadku szczególnego przez Sąd Apelacyjny i w konsekwencji bezwzględne obciążenie pozwanej kosztami postępowania za I i II instancj, mimo że jej sytuacja materialna, majątkowa i rodzinna jest na tyle trudna, że obciążenie kosztami procesu jest nieuzasadnione. Pozwana wносиła o zmianę zaskarżonego postanowienia, ewentualnie jego uchylenie i zasądzenie od powódki kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył:

- odnośnie zażalenia na postanowienie w przedmiocie nakazania ściągnięcia od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w P. kwoty 20.500 zł tytułem opłaty od apelacji.

Zgodnie z art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w poprzednim brzmieniu, mającym nadal zastosowanie w sprawie zgodnie z art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) zażalenie do Sądu Najwyższego przysługiwało na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Przepis powyższy ma charakter wyjątku od zasady niedokonywania kontroli instancyjnej przez Sąd Najwyższy, mający szczególną pozycję ustrojową, stąd zgodnie z regułami wykładni nie podlega interpretacji rozszerzającej (*exceptiones non sunt extendende*) – por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2011 r. I CZ 45/11, nie publ. Wykładnia językowa zwrotu "postanowienie co do kosztów procesu" nie pozostawia wątpliwości co do tego, że przedmiotem zaskarżenia mogą być wyłącznie postanowienia, zarówno o charakterze zasądzającym jak i oddalającym ew. wnioski, których przedmiotem jest rozstrzygnięcie co do zwrotu kosztów procesu w rozumieniu art. 98 k.p.c. Nie przysługuje zatem zażalenie na postanowienie co do rozstrzygnięcia o nieuiszczonych kosztach sądowych jako

związanych z publicznoprawną relacją między stroną a Skarbem Państwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2011 r., V CZ 63/11, nie publ.). W tym stanie rzeczy zażalenie w tej części jako niedopuszczalne podlega odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 394¹ § 1 i § 3 k.p.c.).

- odnośnie zażalenia na postanowienie w przedmiocie zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki kwoty 6.642 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny jako podstawę prawną wskazanego rozstrzygnięcia wskazał art. 98 k.p.c., a wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powódki ustalił na podstawie § 2 ust. 1, § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348). Przepis powyższy statuuje jako zasadę obciążania kosztami postępowania odpowiedzialność za wynik sporu. Oznacza to, że strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu (por. m. in. uchwała składu siedmiu sędziów SN – zasada prawna z dnia 23 czerwca 1951 r., C 67/51, OSN(C) 1951, nr 3 poz. 63). Odstąpienie od tej reguły jest możliwe jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych, tj. wówczas, gdy z uwagi na okoliczności faktyczne konkretnej sprawy zastosowanie ogólnych zasad odpowiedzialności za wynik procesu byłoby sprzeczne z zasadą słuszności (art. 102 k.p.c.). Podstawą do takiej oceny może być zachowanie się strony w procesie, jak i jej sytuacja pozaprocesowa (stan majątkowy, szczególna sytuacja zdrowotna i życiowa), przy czym zła sytuacja finansowa, stanowiąca podstawę do zwolnienia strony od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, nie wyczerpuje sama w sobie przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c. Powyższy przepis ten, z uwagi na swój szczególny charakter, nie może być wykładany rozszerzająco (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, nie publ., z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CZ 52/11, nie publ.). W toku postępowania strony były reprezentowane przez kwalifikowanych pełnomocników. Nie można zatem podzielić poglądu skarżącej, iż nie miała ona świadomości, iż w przypadku przegranej będzie zobowiązana do zwrotu na rzecz strony przeciwnej kosztów procesu. Roszczenie zostało wywiedzione

i uwzględnione w oparciu o przepisy o skardze pauliańskiej. Pozwana nie wykazała, aby zachodziły szczególnie istotne okoliczności uzasadniające od odstąpienia jej kosztami. W szczególności rodzina ma źródła stałego utrzymania, a wysokość zasądzonych kosztów, choć relatywnie wysoka nie uniemożliwia ich zapłaty. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia zażalenia i oddalił je na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.